

Порын да пагален шарнем

сч/а 7/11/03

Эртышым шергалын

МАРИЙ калыкын чапле эргыже Николай Иванович Казаковын - Миклай Казаковын - шочмыжлан шукерте огыл 85 ий теме. Мый тиде чапле айдемым ала-кунам-сек паленан, шуко гана вашлияш пернен, порын да келгын кутыраш логалын.

Миклай Казаковын лүмжө мылам эше армий радамыште улмем годымак палыме ыле, а тидыже кодшо курымын 40-ше ийлаштыже лийын. Мый тунам Мундыр Эрвельште, Спасск-Дальний олаште да Иүдвел Корейысе Хамхын лүман олаште авиачастыште служитленам. Тыште улшо Ленинский комнатыш газет да журнал-влакым окаш вашкенам.

Икана "Правда" газетыште Сталинский премийым писатель да моло творческий пашаен-влаклан пуымо нерген Совет правительствын пунчалже шинчамлан перныш. Мый тудым сайынак терген лектым да пеш чот куандарыше уверым вашлийым: писатель-влак коклашке мемнан пагалыме марий калыкнан эргыжат логалын, тиде - Миклай Казаков. Тудлан "Поэзия - любимая подруга" почеламут сборникшылан кумшо степеня премийым пуаш пунчалме. Тиде увер мыйым пеш чот йывыртыктыш да тудын дене салтак йолташем-влакым мый кугешнен да моктанен палдарышым. Тыге мый пöрык кугу марий поэт-классик дене ончылгоч палыме лийым. Тунам мый, конешне, Миклай Казаков дене вашлийын кутыраш шоненат омыл. А тыгай вучыдымо йөн куд ий гыч лие.

1956 ий 30 июльшто мыйын пагалыме да йöратыме ачам, Илья Токмурзин-Ломберский, писатель да туныктышо, колэн колтыш. Тудым пытартыш корныш ужаташ Марий республикысе Писатель ушем гыч делегацийым палемденет, тушко Миклай Казаков ден Ким Васин пуренет. Илья Михайлович дене чеверласаш пеш шуко ен погынен: Ныргындыш ялыште илыше калык гына огыл, моло верла гычат толыныт. Марий Эл гычат уна-влак поро мутым каласеныт. Шүгар үмбаке

пеледыш аршашым пыште-ныт.

Тыге мый икымше гана Николай Иванович дене палыме лийым да тиде кок кече гутлаште шуко мутланышна, вет мый шочмо калыкнан литературыжо нерген эреак шонкаленам, тургыжланенам, кажне у произведенийлан йывыртенам. Каласыде ок лий: Казаков йолташ еным колыштын моштен, ныжылгын да эплын ойлен.

Ачамын библиотекыштыже кызытат шуко марий писательын Кугу Отечественный сар деч ончычак лекше книгашт улыт, Миклай Казаковынат ойпогыжо-влак волгалтыт...

Марий Эл гыч толшо уна-влакым ме вара шкенан могырысо марий калыкын йўла-койшыжым шуктен ужатышна, угыч мемнан дек толын каяш темлышна, нунат келышт. Но илыш нуным уэш Ныргындыш ялыш конден огыл, а мыйже Йошкар-Олаш эреак коштынам...

Ныргындыш ял гыч М.Казаковмытым ужатымеке, мый тудын дене кужу жап вашлийын омыл ыле. Тиде пагытыште, конешне, тудынат да мыйынат тўжвал тўсна вашталын.

Иктаж 10-15 ий эртымек, Йошкар-Ола могырыш каяш йөн логале. Мый эн ончычак Николай Иванович деке мияш шоналтышым. Гагарин проспектын вокзал воктенсе ик пачер омса йынгыртышым, омса почылто. Ончем: пачер оза ончылнем веселан шыргыжал шога да үмбаке пеш тўткын, палаш төчен онча. Мый, конешне, Николай Ивановичым вигак палышым, тугаяк весела, поро. Веселан марла саламалтым да кö улмемым палаш йодым. Тудо эше изиш ончыш да, шыргыжалын, мыйым чот ондалын вўчкалтыш да лүмнеремым йывыртен каласыш. Тыге ме кымышо гана вашлийна...

Миклай Казаков дене ачамат палыме лийын, еш фотоальбомышто тудын автографше дене Илья Михайловичлан пöлеклыме икмыняр фотосүретьше уло. Ачам поэтым порын шарна да Йошкар-Олаште лийше ик случайым ойлаш ок мондо

ыле. Марий Писатель ушем-ын конференцияже але погынжо эртен, ачамат тушто делегат семын лийын. Тиде погын деч вара ачам күртнө корно станцийыш вашкен, тудым Миклай Казаков ужатен. Поезд кайышашлан пагыт шуко кодын огыл, ачамже ала-могай документшым погын эртыме пöртыштö монден коден. Тидым Николай Ивановичлан шижтарен, а тудыжо, кужун шоныде, документлан писын куржын, автобусым монь вучен огыл. Поездлан каяш пагыт шуко кодын огылат, рвезе поэт Миклай Казаков, шўлешт-шўлешт, ноен, ачам деке куржын толын, монден кодымо документшым пагытыштыже кучыктен. Тидыже мом ончыкта? Иктым веле: Николай Иванович йöсылыкыш логалше лишыл энган полшаш эреак ямде лийын.

Пытартыш гана Николай Иванович дене вашлийме

годым тазалыкше начар ыле, йолын кошташат тудлан куштылгак огыл ыле, туге гынат, тудын ойжо почеш, ме фотосалоныш пурен сниматлалтна. "Тиде мыйын порын шарналтает", - мане Николай Иванович. А кастеныжым мый тудым культура полатыш "Марий Эл" ансамблын концертшым ончаш нангайышым. Концерт тудлан пеш келыш, "Морко сўан" номерым йывыртен ончыш.

Шуко гана Николай Иванович дене вашлийме деч вара мый тыге каласен кертам: Казаков йолташ пеш поро, ўшанле, ныжыл кумылан, пашам йöратыше, ушан, марий культура деке шўман, рвезе тукымлан полшышо, примерым ончыктышо марий ен лийын. Тудын дене калыкна кугешнен да моктанен кертеш.

Р.ТОКМУРЗИН.

Удмуртий.

Снимкыште: М.Казаков.